

PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Mgr. et Mgr. Lucie Grúzová

DĚTI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Jsou osoby se:

- zdravotním postižením (autismus, mentální, sluchové, tělesné, vývojové poruchy učení, chování, zrakové, nebo souběžné vícečetné postižení),
- zdravotním znevýhodněním (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc, zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování)
- sociálním znevýhodněním vzhledem k rodinnému prostředí na nízkém socioekonomickém statusu, osoby s nařízenou ochrannou či ústavní výchovou, osoby s postavením azylanta či uprchlíka

- Zařazení osoby do speciálního vzdělávání musí předcházet komplexní speciálně pedagogické a psychologické vyšetření školským poradenským zařízením, nebo odborným zdravotnickým pracovištěm
- Většinou SPC, PPP

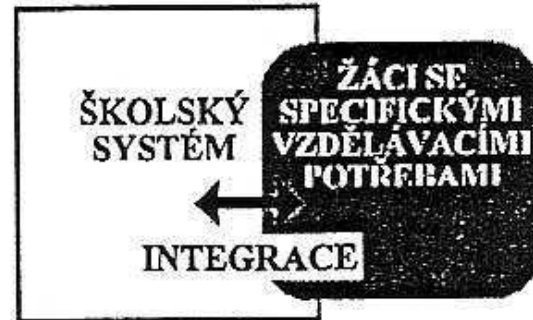
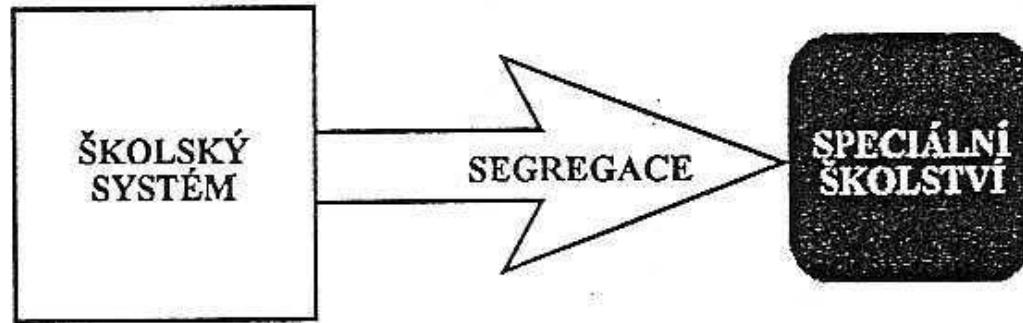
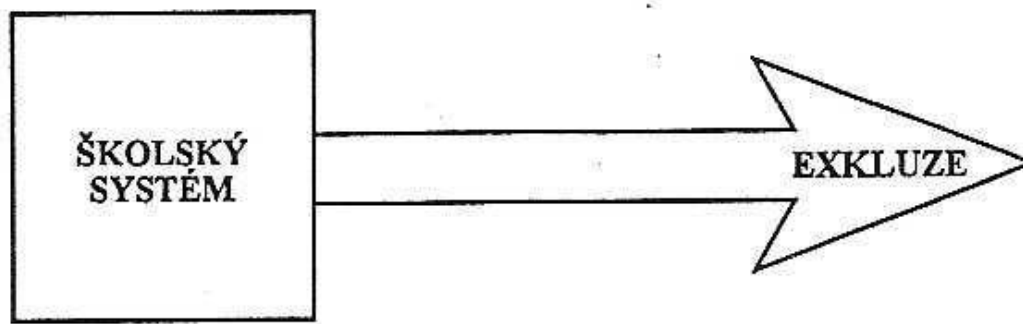
MOŽNOSTI ŠKOLSKÉHO SYSTÉMU

- Exkluze – vyloučení ze vzdělávání (bylo dříve)
- Segregace – speciální školství

Typy speciálních mateřských škol:

- **Mateřská škola pro zrakově postižené**
- **Mateřská škola pro sluchově postižené**
- **Mateřská škola pro hluchoslepé**
- **Mateřská škola pro tělesně postižené**
- **Mateřská škola logopedická**
- **Mateřská škola speciální (pro mentálně postižené)**
- Integrace – žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou integrováni do běžných tříd
- Inkluze – úplné začlenění - diferencovaná škola pro všechny (snahy do budoucna) – prostředí je strukturováno směrem k plnění speciálně pedagogických potřeb jedince

SPECIFIKA SPECIÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

- *Rámcové cíle a záměry předškolního vzdělávání jsou pro vzdělávání všech dětí společné*
- Naplňování vzdělávacích potřeb se musí přizpůsobovat tak, aby maximálně vyhovělo dětem, jejich potřebám i možnostem
- Snahou pedagogů by mělo být vytvoření *optimálních podmínek k rozvoji osobnosti každého dítěte*, k učení i ke komunikaci s ostatními a pomoci mu, aby dosáhlo co největší samostatnosti.

CO JE DŮLEŽITÉ SI UVĚDOMIT

- *co v kterém konkrétním případě potřeby dítěte představují, jaké z nich vyplývají nároky na práci předškolního pedagoga a jaké podmínky je třeba v prostředí mateřské školy vytvořit*
- *Důležité je zvážit své možnosti (psychické, fyzické, odborné)*
- *Důležité zvážit materiální možnosti školy*

INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN

- je základním strategickým materiálem
- které jej na základě odborných doporučení potřebují
- zodpovědnou osobou za jeho tvorbu a následné dodržování je ředitel školy
- Vytváří jej tudíž škola za spolupráce se školským poradenským zařízením (v tomto případě převážně se speciálně pedagogickým centrem), zákonným zástupcem žáka

ASISTENT PEDAGOGA

- Asistent pedagoga je zaměstnancem školy a o zřízení této funkce musí ředitel školy žádat svého zřizovatele
- Jeho hlavní úloha je být jakýmsi zprostředkovatelem výuky učitele a jeho pomocníkem při výchovně vzdělávací činnosti
- pomáhá vzdělávaným osobám při přizpůsobování se školnímu prostředí, důležitá je jeho role při komunikaci osob se zdravotním postižením s ostatními žáky, je-li to třeba

KONKRÉTNÍ SPECIFIKA URČITÝCH POSTIŽENÍ

MENTÁLNÍ RETARDACE

MR je spojená s určitým poškozením, odchýlnou strukturou nebo odchýlným vývojem CNS (poškození mozku).

Hlavní znaky MR:

- nízká úroveň rozumových schopností
- postižení je vrozené (na rozdíl od demence, která je získaná)
- postižení je trvalé
- typickým znakem poznávacích procesů je **omezenější potřeba zvědavosti a preference podnětového stereotypu** – důsledkem je silnější závislost na jiném člověku
- myšlení dosáhne v lepším případě, u jedinců s lehkou MR, **úrovně konkrétních logických operací** – pro člověka není důležité, jak se mu situace jeví, o její podstatě nebude přemýšlet
- myšlení je charakterizováno **stereotypností, rigiditou a uplíváním na určitém způsobu řešení**

PODMÍNKY JSOU PLNĚ VYHOVUJÍCÍ, KDYŽ:

- je zajištěno osvojení specifických dovedností zaměřených na zvládnutí sebeobsluhy a základních hygienických návyků v úrovni odpovídající věku dítěte a stupni postižení
- jsou využívány vhodné kompenzační (technické a didaktické) pomůcky
- je zajištěna přítomnost asistenta (podle míry a stupně postižení)
- počet dětí ve třídě je snížen

DĚTI S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM

- vadné držení těla
- amelie, dysmelie (chybění části končetin při narození)
- vrozené rozštěpy páteře
- ortopedické vady páteře
- amputace a deformace končetiny
- degenerativní onemocnění svalstva
- stavy po úrazech pohybového ústrojí s trvalými následky
- dětská mozková obrna (plegie)
- akutně nemocní jedinci

PODMÍNKY JSOU PLNĚ VYHOVUJÍCÍ, KDYŽ:

- je zajištěno osvojení specifických dovedností v rozsahu individuálních možností dítěte
- je zabezpečena možnost pohybu dítěte v prostorách školy pomocí dostupných technických prostředků nebo lidských zdrojů
- jsou vytvářeny podmínky pro náhradní tělovýchovné aktivity dítěte možné v rámci jeho postižení
- jsou využívány kompenzační (technické a didaktické) pomůcky
- počet dětí ve třídě je snížen

DĚTI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

- Zrakové postižení je poškození (oční choroba, vada, poškození) v různé části oka s charakteristickými následky pro vidění. Jak víme, vidění je velice složitý proces, na němž se kromě oka a nervových drah významnou měrou podílí mozek, který veškeré signály zpracovává ve výsledný zrakový vjem.
- kategorie 1: střední slabozrakost
- kategorie 2: silná slabozrakost
- kategorie 3: těžce slabý zrak
- kategorie 4: praktická nevidomost
- kategorie 5: úplná nevidomost

PODMÍNKY JSOU PLNĚ VYHOVUJÍCÍ, KDYŽ:

- je zajištěno osvojení specifických dítětem zvládnutelných dovedností zaměřených na samostatnost a sebeobsluhu
- prostředí je bezbariérové, s ohledem na zrakové postižení dítěte pro ně maximálně bezpečné
- je dodržována předepsaná zraková hygiena
- je vytvářena nabídka alternativních (zvládnutelných) aktivit
- jsou využívány vhodné kompenzační (technické, zvláště optické a didaktické) pomůcky a hračky
- počet dětí ve třídě je snížen
- je zajištěna přítomnost asistenta (podle míry a stupně postižení)

DĚTI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

- Sluchové poruchy mohou být výsledkem organické a fyziologické malfunkce v kterékoli části sluchového analyzátoru, sluchové dráhy a sluchových korových center, nebo z funkcionálně-percepčních poruch.
- Je nezbytné rozlišovat mezi **poruchami sluchu fyziologického původu a funkčním postižením sluchového zpracování informací** v centrálním sluchovém systému.
- Sluchové procesy a percepční postižení je funkční vadou. Ta ovlivní zpracování které se koná v centrální nervové soustavě (CNS), takové jako analýza vzájemných vztahů mezi časem, výškou a silou akustických signálů a pro obě uši vzájemné ovlivňování. Postižení sluchových procesů a percepčních schopností často zůstává neodhalené až do doby kdy se u dětí projeví narušený vývoj řeči.

PODMÍNKY JSOU PLNĚ VYHOVUJÍCÍ, KDYŽ:

- je zajištěno osvojení specifických dovedností v úrovni odpovídající individuálním potřebám a možnostem dítěte
- je dodržována sluchová hygiena
- jsou zajištěny a využívány vhodné kompenzační (technické a didaktické) pomůcky
- vzdělávání dítěte probíhá ve vhodném komunikačním systému

DĚTI S PORUCHAMI POZORNOSTI A VNÍMÁNÍ (DĚTI S PORUCHOU UČENÍ A CHOVÁNÍ)

Charakteristické projevy chování dětí s ADD (porucha pozornosti bez hyperaktivity):

- snadná rozptýlitelnost vnějšími podněty
- problémy s nasloucháním a plněním pokynů
- potíže se zaměřením a udržením pozornosti
- potíže se soustředěním se na úkol a jeho dokončením
- nevyrovnaný výkon v práci ve škole
- „vypínání“ pozornosti, což může vypadat jako „zasněnost“
- nepořádnost (dítě ztrácí nebo nemůže najít svoje věci – sešity, tužky, knihy)
- nedostatečné studijní dovednosti
- potíže se samostatnou prací

DĚTI S ADHD (PORUCHA POZORNOSTI S HYPERAKTIVITOU)

vysoká míra aktivity:

- vypadá, že je neustále v pohybu
- - nenechá v klidu ruce ani nohy, vrtí se, padá ze židle
- prochází se po třídě

impulzivita a malé sebeovládání:

- často něco vyhrkne, mnohdy nevhodně
- nemůže se dočkat, až na něj přijde řada
- často skáče do řeči ostatním, nebo je ruší
- často nadměrně mluví
- nejdříve reaguje, pak přemýšlí
- potíže s přechodem k jiné činnosti
- agresivní chování, nepřiměřeně silná reakce i na drobné podněty
- sociální nevyzrálost

PODMÍNKY JSOU PLNĚ VYHOVUJÍCÍ, KDYŽ:

- prostředí je pro dítě zklidňující
- je zajištěn zvýšený bezpečnostní dohled
- počet dětí ve třídě je snížen
- je zajištěn důsledný individuální přístup pedagoga k dítěti
- mateřská škola těsně spolupracuje s SPC a s rodiči dítěte
- jsou využívány speciální didaktické pomůcky zaměřené na cvičení soustředění a pozornosti

DĚTI S PORUCHAMI ŘEČI

- je zajištěna kvalitní průběžná logopedická péče
- je zajištěna těsná spolupráce s odborníky a s rodiči dítěte

DĚTI S AUTISMEM A VÍCE VADAMI

- patří mezi tzv. pervazivní vývojové poruchy (tzn. že ovlivňují celou osobnost a příznaky jsou již v raném dětství)
 - pro tyto děti je náš svět chaos (puzzle, které nejde složit)
- celoživotní postižení
- od pojmu se dnes upouští = používá se „poruchy autistického aspektu“
- IQ nadprůměrné i hluboká retardace
 - 60 % střední a těžká MR
 - 20 % lehká MR
 - 20 běžný a nadprůměrný intelekt

negativní symptomy – představující nedostatek či chybění určitých standardních projevů

a) poruchy socializace

b) poruchy poznávání, tj. narušení orientace v prostředí

c) porucha rozvoje řeči, především

výkyvy chování, které je možné řadit do kategorie tzv. **pozitivních symptomů** – jsou to odchylky a nápadnosti v chování, které často působí jako další překážka přijatelné socializace.

PODMÍNKY JSOU PLNĚ VYHOVUJÍCÍ, KDYŽ:

- je zajištěno osvojení specifických dovedností, zaměřených na sebeobsluhu
- vzdělávací prostředí je klidné a pro dítě podnětné
- je zajištěna přítomnost asistenta
- počet dětí ve třídě je snížen
- jsou využívány vhodné kompenzační (technické a didaktické) pomůcky
- jsou zajištěny další podmínky podle druhu a stupně postižení

VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ

- Školy a školská zařízení vytvářejí podmínky pro **rozvoj nadání dětí, žáků a studentů.**
- K rozvoji nadání dětí, žáků a studentů lze uskutečňovat **pomocí podnětného prostředí, střídání aktivit.**

VZDĚLÁVÁNÍ DĚTI SE S DEFICITY DÍLČÍCH FUNKCÍ A PORUCHAMI POZORNOSTI

- Teorie deficitů dílčích funkcí: obtíže v učení se vyskytují v již v raném věku, je možné jim předejít diagnostikou a primární prevencí.
- Důležité podpořit: vztahy, konzultace s rodiči, Výkonnost (práce s chybou)
- Projevy v MŠ: záměny hlásek (s-l, r-l, p-b), vynechávání hlásek, Používání slov v nesprávném významu,
 - Špatná paměť při označování předmětů, které se často vyskytují
 - Neschopnost zapamatovat si básničku
 - poruchy krátkodobé paměti, pozornosti
 - Nemotornost při oblékání
 - Obtíže opakovat rytmus

PORUCHA POZORNOSTI A HYPERAKTIVITA

- ADHD – porucha mozku (LMD), která se může projevit v chování ve třídě a narušovat proces učení
- Projevy: impulzivita (rychlé jednání, bez ohledu na následky)
 - Slabá (pracovní) paměť (problémy se zapamatováním denních aktivit)
 - Dys-organizace – problémy v plánování, zapamatování
 - Hyperaktivita – roztěkané chování
 - Hypoaktivita – denní snění, rozladěnost, neschopnost udržet pozornost
 - Obtíže se zpracováním verbálních informací

PREVENTIVNÍ PROGRAM V MŠ:

- Diferenciace pozadí a figury nebo zaměření pozornosti
- Analýza celku a částí, věcí podobných a totožných (optická, akustická diferenciace)
- Spojit obraz viděný a slyšený (intermodální kódování)
- Cvičení optické, akustické, intermodální krátkodobé a dlouhodobé paměti
- Funkce seriality – děje jdoucí po sobě
- Vnímání vlastního těla a prostoru

Děkuji za pozornost.

